Nära vård och gott liv som vuxen/äldre med intellektuella funktionsnedsättningar

GOTT LIV
SOM ÄLDRE
AKTIVITETER OCH BOENDE
FÖR PERSONER MED IF
Gott liv som äldre
ALLMÄNNA ARVSFONDEN
FUB
Sveriges Kommuner och Regioner

Gott liv som äldre

Projekt Gott liv som äldre – aktiviteter och boende för personer med IF var ett tre-årigt nationellt Arvsfondsprojekt, delfinansierat av Sveriges Kommuner och Regioner. Länsförbundet FUB Västmanland var projektägare.

Rapporten kom 2023

I projekt har de valt 50 år som den ålder då en person räknas som äldre, eftersom åldrandet ofta börjar tidigare hos personer med IF än hos övriga befolkningen. Det innebär att de kan ha många år att leva som äldre.

Gott liv som äldre – en sammanfattning:

Tillgång till kompetent och engagerad personal:

Vi tror man skulle kunna vinna mycket i livskvalitet för individerna om man arbetar vidare med att hitta lösningar för att placera enheter nära varandra och på så sätt kunna samutnyttja exempelvis vårdresurser som sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut, dietist, läkare.

Forskning och utvärdering behövs:

Följa upp olika boendeformer, mer forskning, prova olika saker, senior/ äldreboende för personer m IF. Utforma fler sorters aktiviteter, jobba mer förebyggande, jämföra med personer utan IF – vilka olika stöd/möjligheter har de?

Gott liv som äldre – en sammanfattning:

Långsiktig planering:

Idag är över 46 procent av alla som bor i en gruppbostad 45 år eller äldre. Nästan 30 procent är över 55 år. Många är, eller kommer snart att vara i behov av äldreboende. De har behov av fortsatt daglig verksamhet eller aktivitet för att behålla hälsan.

Behov av stöd i fjärde åldern:

Många människor blir trötta och sköra i slutet av livet. Små vardagliga saker kan vara utmattande. I fjärde åldern ökar behovet av medicinskt omhändertagande, hjälpmedel, omsorg och stöd i det dagliga. Det är viktigt att det är genomtänkt och finns på plats när det sker. Ingen ska behöva flytta som gammal, sjuk och skör.

Gott liv som äldre – en sammanfattning:

Nära till vård. Ofta är det önskvärt att ha sköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut på plats. Den ansvariga läkaren behöver kompetens inom IF för att kunna bemöta personen på rätt sätt och göra anpassade undersökningar och eventuellt demensutredning. Detta så att de kan se personerna på daglig basis och kan se förändringar.

För äldre behövs regelbunden hälsouppföljning, samt årlig hälsokontroll. För personer med IF är det extra viktigt med kontinuerliga läkemedelsgenomgångar särskilt när man åldras.

Ska äldre personer med IF ha sin bästa möjlige hälsa, är det viktigt med ett gott samarbete som inkluderar alla inblandade yrkeskategorier, personen med IF och hens anhöriga. Tillsammans kan de informera så att personen förstår, peppa, inspirera och stötta personen på alla hälsoområden.

Åldern har sin rätt – att åldras med intellektuell funktionsnedsättning

https://demenscentrum.se/utbildning/webbutbildningar/15-utbildningar#sida-3155

Innehåller nio kapitel: Delaktighet, Åldrande, Smärta, Demenssjukdom, Arbete, Livsstil och hälsa, Förlust, sorg och död, Vård i livets slutskede och Goda exempel. Korta filmer och bildspel varvas med frågor och situationer att ta ställning till.

Tidiga tecken

Kartläggningsverktyget Tidiga tecken vänder sig till personal som ger stöd till vuxna personer som åldras med intellektuell funktionsnedsättning. Verktyget kan bidra till att upptäcka tidiga tecken på förändrade förmågor, funktioner och sjukdom.

https://www.demenscentrum.se/sites/default/files//dokument/ARBETA_MED_DEMENS/LSS/tidiga_tecken_handledning2024.pdf

https://webbshop.demenscentrum.se/butik/bocker/aldras-med-intellektuell-funktionsnedsattning-for-lakare-och-sjukskoterskor-inom-primarvarden-2020/

Hälsoläget idag

- Kvinnor med intellektuell eller annan funktionsnedsättning löper fem till sex gånger högre risk att dö i bröstcancer jämfört med den övriga befolkningen.
- Hälften så många personer med IF och diabetes får behandling med blodfettsänkande läkemedel jämfört med övriga diabetespatienter
- Rör på sig i mindre utsträckning
- Medicinerar oftare mot depression
- Lever kortare än övriga befolkningen
- Personer med autism lever 16 år kortare
- Får stöd senare i ett sjukdomsförlopp

Kunskapskällor/ läsa mer:

Hälsotillståndet bland personer med psykisk funktionsnedsättning, aspekter av betydelse. Socialstyrelsen, 2023.Länk:

Vårdkontakter i LSS-boende. Socialstyrelsen, 2023.

Länk: Vårdkontakter i LSS-boende

Nära vård för vuxna personer med LSS-insatser i Göteborgsregionen, en förstudie. FoU i Väst, Karina Tilling, 2023. Länk

Hälsan spelar roll. https://halsanspelarroll.se/halsan-spelar-roll/

Särskilda utmaningar finns...

...i alla de fyra ”förflyttningar” som beskrivs i en god och nära vård:

1. **Delaktighet/medskapande** (t ex egen agens, digitalt utanförskap)
2. **Personfokus** (t ex kommunikation, kompensatoriska behov)
3. **Samordnad vård och omsorg** (t ex olika kultur i LSS och vård)
4. **Proaktiv och hälsofrämjande** (t ex kunskap, stöd, pedagogik)

Samtidigt finns stor potential:

- ökad vård/stöd/omsorgskvalitet
- högre nytta/effektivitet i verksamheter (både kommun/region)
- god livskvalitet och jämlik hälsa för individen

Karina Tilling, FoU i Väst, GR

GÖTEBORGS REGIONEN

Årliga hälsosamtal för personer med funktionsnedsättning
Anna Smedin, hälso- och sjukvårdschef
Elin Andreasson, MAR
SKR. Webbinarium 20240410 - Hur kan vi förbättra hälsan hos personer med funktionsnedsättning?
NYKVARNS KOMMUN

Utförandet

Hälsosamtal

Informationsbrev med kallelse

Hembesök hos patient.

Hälsokontrollformuläret

- Kommunikationssätt
- Abbey pain scale eller smärtansikten
- ”Svälj screening”
- 30 second chair stand test
- Broschyr goda levnadsvanor,
  Bildstöd för goda levnadsvanor.
- Broschyr ”Psykisk hälsa”
- Kit för undersökning:

